

ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

(Μία ἐντύπωδις)

ΠΗΡΞΕΝ ἐποχή, καθ' ἣν θά ἐθεωρεῖτο ἀδύνατα σκεπτόμενος ὁ πιστεύων, ὅτι ἦτο δυνατόν νά παρχρηθῆ παρ' ἡμῖν εἶδος τι διηγηματικῆς φιλολογίας. Ἐπιστεύετο ἀντιθέτως, ὅτι τὸ μυθιστόρημα, τ' ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν παράστασιν τῆς φιλολογίας ταύτης, προϋποτίθησιν ὄρους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἄγνωστοι καὶ ἀνύπαρκτοι παρ' ἡμῖν καὶ ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νά συντελεσθῆ μυθιστόρημα. Ὑπετίθετο, ὅτι πρὸς πλοκὴν μύθου τινὸς ἀπητοῦντο ἀναποφεύκτως ὑλικά τοιαῦτα, ὁποῖα εἶναι πρόσωπα ἀφ' ἑνὸς μὲν κομητῶν καὶ δουκῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ κακούργων στυγερῶν ἢ συνωμοτῶν καταχθονίων. Ἡ τοιαύτη ἐποψὶς τῶν πραγμάτων ἦτο προφανῶς μονομερής. Ἐβασίζετο ἐπὶ τῆς σκέψεως, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νά δημιουργηθῆ παρ' ἡμῖν μυθιστόρημα, ἂν δὲν ὁμοιάζῃ πρὸς τὰ μυθιστορήματα τοῦ Δουμά ἢ τοῦ Σὺη ἢ τοῦ Πονσὼν δὲ Τεράιλ ἢ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς συγγραφέων.

Ἡ τοιαύτη σκέψις ἦτο τόσῳ μᾶλλον παράδοξος, καθ' ὅσον τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα, ὅπως καθ' ὅλα τὰ εἶδη τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, οὕτω καὶ ἐν τῷ μυθιστορήματι ἔθετο τοὺς ἀληθεῖς ὄρους καὶ τ' ἀληθῆ στοιχεῖα τῆς διηγηματικῆς φιλολογίας. Καὶ ὡς γνωστὸν ἐν τῇ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ δὲν ὑπῆρξαν ποτὲ οὔτε δοῦκες οὔτε κόμητες.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀτελεῖ ἔτι κοινωνικῇ καὶ πνευματικῇ ἐν γένει ἡμῶν καταστάσει πολλὰ ἴδια ἡμῶν πράγματα δὲν εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν εἰμὴ μόνον, ἀφ' οὗ ἀντανανκλασθῶσιν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πνεύματος, συνέβη καὶ ἐνταῦθα νά μὴ γνωρίσωμεν τοὺς ἀληθεῖς ὄρους τῆς μυθιστοριογραφίας εἰμὴ μόνον ἀφ' οὗ καὶ ἐξ Εὐρώπης ἐδόθησαν ἡμῖν δείγματα διάφορα τῶν ἕως τότε ἐπικρατούντων. Τοιοῦτοτρόπως τὸ παρεμπύπτον καὶ προσωρινὸν ὑπεχώρησε καὶ ἐθεωρήθη μόνον τὸ μόνιμον καὶ σταθερόν. Οἱ δοῦκες ἀπεδείχθησαν ὅτι εἶναι περιττοὶ καὶ οἱ κακούργοι ἀηδεῖς.

Λυθέντος ὁπωσδήποτε τοῦ πνεύματος ἀπὸ τῶν δεσμῶν, ἐν οἷς διετέλει δεσμευμένον, ἤρξατο καὶ παρ' ἡμῖν ἀναφαινομένη ἐργασία περὶ τὸ διηγηματικὸν εἶδος οὐ μόνον ὑπὸ ἔποψιν ποσότητος ἀξία λόγου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ οὐσιαστικὴν ἔποψιν ἀξία μεγάλῃς προσοχῆς.

Μεταξὺ τῶν τοιούτων ἔργων, δι' ὧν σημειοῦται ἡ νέα πορεία τοῦ φιλολογικοῦ παρ' ἡμῖν πνεύματος καταλέγονται ἀναμφισβητήτως καὶ τὰ διηγήματα τοῦ κ. Καλογεροπούλου.

Ἐν τῷ κύκλῳ τῶν γραφόντων παρ' ἡμῖν ἀμφιβάλλομεν, ἂν ᾖναι τις γνωστότερος τοῦ κ. Καλογεροπούλου εἴτε ὑπὸ τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ ὄνομα εἴτε ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Δίκ. Πάντες γνωρίζομεν τὴν ἐλαστικότητα τοῦ καλάμου τούτου, ὃ ὁποῖος ἐν ὑγρᾷ χάριτι διαγράφει τὰς θελκτικώτερας σκηναὺς τῆς φύσεως ἢ τοῦ οικογενειακοῦ βίου, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ στερῆται νεύρων ἰσχυρῶν, δι' ὧν συγκεντρούμενος νὰ ἐπισκῆπτη καὶ ἐν συζητήσεσι σοβαρῶν κοινωνικῶν ζητημάτων. Εἶναι περιέργως ἡ σύνθεσις αὕτη τοῦ πνεύματος τοῦ κ. Καλογεροπούλου, διότι πρόκειται περὶ συνδέσμου δύο στοιχείων δυσκόλως συμβαδιζόντων. Ἐν τούτοις ὁ σύνδεσμος οὗτος εἶναι τοσοῦτον βαθύς καὶ ἀληθὴς παρὰ τῷ Δίκ, ὥστε δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι δὲν ὑπάρχει προῖόν τῆς γραφίδος αὐτοῦ, τ' ὁποῖον νὰ μὴ φέρῃ στοιχεῖα τοῦ ἰδιάζοντος αὐτοῦ χαρακτήρος. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός τὸ τόσῳ σπάνιον παρ' ἡμῖν, ὅτι ὁ κ. Καλογερόπουλος εἶναι προικισμένος δι' ἰδίῳ ὕφους. Ἐν τῇ νηπιῳδαί, σχεδὸν εἰπεῖν, καταστάσει τῆς τέχνης τοῦ γράφειν παρ' ἡμῖν εἶναι σπάνιον νὰ μορφωθῶσιν ἴδιοι χαρακτήρες περὶ τὸ γράφειν. Ὅπως ἐν πάσῃ παραγωγῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ παραγωγῇ τοῦ πνεύματος παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει ἀρκούσα αὐτονομία καὶ ἀνεξαρτησία. Εἶναι δύσκολον νὰ συναντήσῃ τις πρόσωπα δυνάμενα νὰ τάμωσιν ἰδίαν ὁδὸν ἐν εἰαδήποτε αὐτῶν δράσει. Μεθ' ὅλην ὅμως τὴν ἰσοπεδωτικὴν ἐπιδρᾶσιν τοῦ περιέχοντος ὁ κ. Καλογερόπουλος φέρει ἐν αὐτῷ καὶ διατηρεῖ ἐπαναστατικὰς τινὰς τάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξασφαλίζουσιν αὐτῷ ἰδιοτροπίαν τινὰ περὶ τὴν ἔκφρασιν. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον οὐδένα ἐκ τῶν γραφόντων ἀναγνωρίζομεν τόσον εὐχερῶς, ὅσον τὸν συγγραφέα τῶν *Διηγημάτων*.

Ἡ ἰδιοτροπία αὕτη—ὑπὸ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως—περὶ τὸ ὕφος τοῦ κ. Καλογεροπούλου εἶναι πολὺ μᾶλλον ἀξία παρατηρήσεως, διότι διετηρήθη καὶ ἀνεπτύχθη μεθ' ὅλην τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ συγγραφέως εἰς τὴν ἐξ ἐπαγγέλματος δημοσιογραφίαν, ἢ ὁποία, ὡς εἶναι γνωστόν, ἥκιστα βοηθεῖ εἰς δημιουργίαν πρωτοτύπου ὕφους, δύναται δὲ μάλιστα νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ τάφος καλοῦ ὕφους. Ἀπαιτεῖται ἰδίᾳ δύναμις ἰσχυρὰ διὰ ν' ἀντίσχη τις καὶ διατηρήσῃ φιλολογικὴν ἀξίαν βιῶν ἐν μακρῷ δημοσιογραφικῷ ἀγῶνι. Ἡ δημοσιογραφία εἶναι Κίρκη, ἀπέναντι τῆς ὁποίας μόνον οἱ Ὀδυσσεῖς διατηροῦσι μέχρι τέλους τὴν ἰδίαν αὐτῶν ὑπόστασιν. Καὶ τὴν δύναμιν ταύτην τῆς διατηρήσεως ἰδίῳ καὶ ἀγαθοῦ ὕφους εὐρίσκομεν πλήρη ἐν τοῖς *Διηγήμασι* τοῦ κ. Καλογεροπούλου. Εὐρίσκομεν ἐν αὐτοῖς οὐ μόνον τὴν χάριν καὶ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἰδιάζοντα τρόπον, καθ' ὃν τὸ πνεῦμα τοῦ κ. Καλογεροπούλου ἐκφράζει καὶ τὸ χάριεν καὶ τὸ ἰσχυρόν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Α. ΠΟΝΤΗΡΗΣ

